خبر

مردان خشونت‌دیده «سامان‌سرا» ندارند

محمد نصیری، معاون فرهنگی و اجتماعی سازمان بهزیستی کشور ضمن رد «اسکان مردان در معرض خشونت خانگی در سامان‌سراهای بهزیستی»، می‌گوید: این در حالی است که زنان خشونت‌دیده به «خانه امن» بهزیستی منتقل می‌شوند و خدمات تخصصی روان‌شناسی و مددکاری دریافت می‌کنند./ایسنا

سرانه پژوهشی دانش‌آموزی «صفر» است

علی محبی، رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش‌وپرورش با بیان این‌که سرانه پژوهشی مدارس، معلمان و دانش‌آموزان، صفر است، گفت: در حال برنامه‌ریزی و تلاش برای تامین منابع هستیم تا بتوانیم از سال آینده سرانه پژوهشی برای دانش‌آموزان و معلمان را ایجاد کنیم و در اختیار استان‌ها قرار دهیم./ایسنا

اعطای طبقات تشویقی در بافت فرسوده

حمیدرضا صارمی، معاون شهردار تهران گفت: بند ۱۵ کمیسیون ماده ۵ درخصوص اعطای «طبقات تشویقی» در بافت فرسوده به تمامی مناطق ۲۲گانه شهر تهران ابلاغ شد. برابر این ماده قانونی در کوچه‌های عرض شش متر به بالا، ساکنان بافت فرسوده با یک طبقه تشویقی می‌توانند چهار طبقه بسازند./تسنیم

«جام جم» گزارش می‌دهد

۱۳ دلیل برای حاشیه‌نشینی

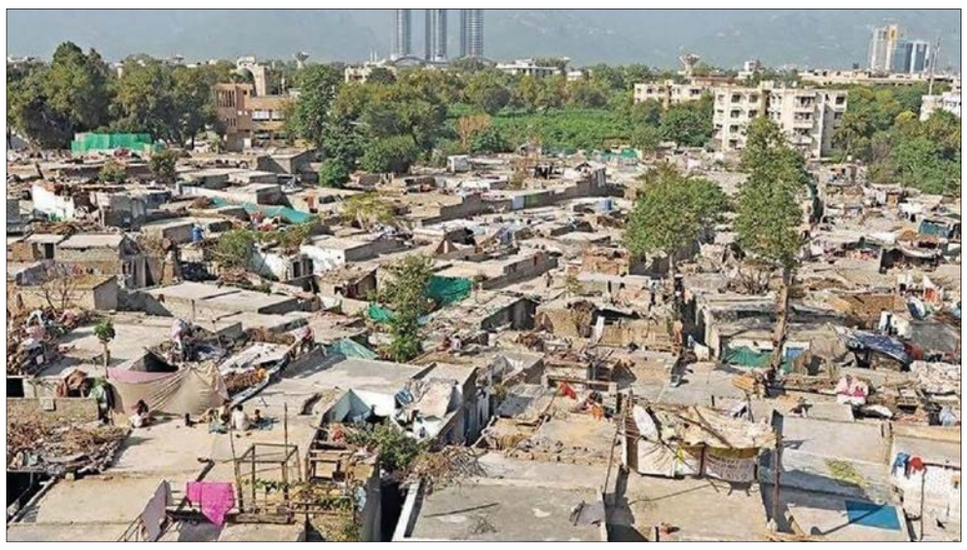

مریم خباز
گروه جامعه

از سال ۱۳۲۰ که قرن چهاردهم خورشیدی هنوز قرنی نو بود تا سال ۱۴۰۱ که قرن پانزدهم شمسی هنوز یک‌ساله هم نشده، حاشیه‌نشینی در کشورمان همواره روندی رو به رشد داشته و با این که در این بازه ۸۰ ساله هیچ‌گاه تعریف یکسان و واحدی از حاشیه‌نشینی ارائه نشده اما این شیوه زیست آدمیان همواره به‌عنوان شیوه‌ای آسیب‌زا و پرمشکل در نقاط مختلف کشورمان وجود داشته است. تامل‌برانگیز این که در این هشت دهه، نه‌فقط رشد حاشیه‌نشینی هیچ‌گاه متوقف نشده، بلکه سال به سال و دهه به دهه بر میزان رشد این پدیده افزوده شده تا جایی که اکنون این رشد به عدد درشت ۲۵درصد رسیده است.

بحث‌برانگیز این‌که پدیده حاشیه‌نشینی در نزدیک به یک قرن اخیر مدت‌ها به‌عنوان مسأله اجتماعی مطرح نبوده و اگر هم بوده تمرکزها بر از بین بردن فیزیکی حاشیه‌ها بوده است. البته پس از آن که مدیریت حاشیه‌ها (به‌عنوان آسیبی اولویت‌دار) در کشور مطرح شد، برنامه‌ها آنچنان که باید کارایی نداشت به‌طوری که از آن برنامه‌ها فقط یک نام و از حاشیه‌ها نیز یک مجموعه عریض و طویل برجا ماند.

در ابتدای قرن چهاردهم، شروع دوران نوسازی و مدرنیته و پس از آن جنگ جهانی دوم و رکود اقتصادی ناشی از آن، حاشیه‌نشینی را تا ۳درصد رشد داد. پس از آن تا دهه ۴۰ شمسی سرعت گرفتن روند نوسازی، کاهش رونق کشاورزی و افزایش جاذبه شهرها موجب رشد فزاینده شهرنشینی و البته حاشیه‌نشینی شد. در دهه ۵۰ و ۶۰ نیز که شهرنشینی تا ۵۰درصد رشد کرد، اجرای اصلاحات ارضی، دگرگونی مناسبات اقتصادی ـ اجتماعی روستاییان، کاهش تمرکز بر کشاورزی و تزریق درآمدهای ناشی از فروش نفت به شهرها باعث رشد حاشیه‌نشینی تا ۷درصد شد. از سال۶۰ تا ۷۵ هم که شهرنشینی تا۶۱درصد افزایش یافت، بروز جنگ تحمیلی، بی‌توجهی به کشاورزی، رشد توقعات مادی و فرهنگی مردم و برآورده نشدن نیازهای آنها در روستاها و شهرهای بزرگ باعث رشد حاشیه‌نشینی تا۱۱درصد شد. پس از آن تا سال ۸۵ نیز رشد حاشیه‌نشینی روند صعودی‌اش را حفظ کرد که عمده‌ترین علت آن فقدان فرصت شغلی در روستاها و توزیع ناعادلانه منابع ثروت بود. از آن سال تا سال ۱۳۹۷ نیز که رشد حاشیه‌نشینی به ۲۳درصد افزایش یافت همچنان نبود فرصت شغلی در روستاها و افزایش هزینه‌های زندگی در کلانشهرها و شهرهای بزرگ به رشد حاشیه‌نشینی دامن زد. از سال ۹۷ تا امروز که براساس آمارهای رسمی، نرخ رشد حاشیه‌نشینی در کشور به ۲۵درصد رسیده، تورم نامتعارف در بخش خرید و اجاره مسکن همچنان حاشیه‌نشین خلق می‌کند.

غفلت از حاشیه‌نشینی از تعریف تا اجرا

با این که حدود ۸۰ سال از درگیری جامعه ایرانی با پدیده حاشیه‌نشینی می‌گذرد اما هنوز تعریف دقیقی از آن وجود ندارد به‌طوری که حاشیه‌نشینی گاه «سکونتگاه غیررسمی» و گاه «سکونتگاه غیرقانونی» تلقی و مترادف با اسکان غیررسمی در حاشیه شهرها دانسته می‌شود. حال آن‌که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی هیچ‌یک از این تعاریف را گویای حقیقت حاشیه‌نشینی نمی‌داند. کارشناسان این مرکز به همین دلیل حاشیه‌نشینی اجتماعی را تعریف و می‌گویند: «حاشیه‌نشین به افرادی اطلاق می‌شود که در حوزه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، جغرافیایی و... خارج از عرصه رسمی و بی‌بهره از انواع سرمایه‌ها هستند و عموما با گونه‌هایی از مسائل و آسیب‌ها دست به‌گریبانند.»

در این میان همان‌طور که حاشیه‌نشینی در تعاریف، وضعیت مغشوشی دارد در مدیریت آن نیز همین آشفتگی و پریشانی دیده می‌شود. فرآیند سیاست‌گذاری برای حاشیه‌نشینی از برنامه سوم عمرانی پیش از انقلاب آغاز شد اما چون در آن زمان به حاشیه‌ها نگاه کالبدی می‌شد و وجوه اجتماعی آن مورد غفلت قرار می‌گرفت، برنامه‌های عمرانی راه به‌جایی نبرد.

به اذعان کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس، بعد از انقلاب نیز غلبه رویکرد کالبدی بر وجوه اجتماعی و فرهنگی باعث شد تا با وجود تدوین «سندتوانمندسازی و ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی» اجرای این سند پیش نرود و نقص قوانین، اقدامات و برنامه‌ها مانع از ساماندهی حاشیه‌نشینی شود.

البته هیات‌وزیران با هدف مدیریت یکپارچه، در سال ۹۲ «سند ملی راهبردی احیا، بهسازی، نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری» را تصویب کرد اما این سند هم به چشم‌انداز مطلوب خود دست نیافت و در نتیجه قانون برنامه ششم توسعه، دولت را مکلف به تهیه «سند ملی توانمندسازی و ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی» کرد که تدوین این سند هم تاکنون به سرانجام نرسیده است.

دلایل پریشانی حاشیه‌ها

اما این همه ناکارآمدی چرا؟ آن هم در شرایطی که شرکت ملی بازآفرینی شهری ایران و سازمان امور اجتماعی کشور متولیان اصلی در موضوع حاشیه‌نشینی هستند و علاوه بر آنها، در بخش دولتی ۱۸ دستگاه و در بخش غیردولتی نیز ۹ دستگاه (نهادها، بنیادها و سازمان‌های غیردولتی) در این حوزه ذی‌مدخل یا ذی‌نفع هستند.

از منظر نویسندگان گزارش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس، موازی‌کاری و ضعف هماهنگی در برنامه‌های عملیاتی، نبود سامانه بررسی و پایش جریان مهاجرتی جمعیت، نبود سازوکار رسمیت بخشیدن به اقتصاد غیررسمی، وجود سوداگری زمین در سکونتگاه‌های غیررسمی، ضعف در جلب مشارکت اجتماعی ساکنان، نهادهای محلی و سازمان‌های غیردولتی و فقدان سازوکار مؤثر نظارت و ارزیابی عملکرد دستگاه‌های ملی، مهم‌ترین دلایل نتیجه‌بخش نبودن برنامه‌های ساماندهی حاشیه‌نشینی معرفی شده است.

از دیگر سو این کارشناسان هفت دلیل عمده را علت بروز حاشیه‌نشینی در کشورمان می‌دانند که روی هم یک ۱۳ نحس را شکل می‌دهند: نبود نگاه و برنامه‌ریزی آمایشی، اقتصاد غیرمولد، بی‌عدالتی‌های اجتماعی و اقتصادی، تمرکز سرمایه‌گذاری دولت در شهرها، کم‌توجهی به توسعه روستایی، تورم بخش مسکن و سرریز جمعیت شهرها و خشکسالی، تنش‌های آبی و بحران‌های زیست‌محیطی. این عوامل سال‌هاست که دست به دست هم داده و وضعیت امروز کشورمان را ایجاد کرده‌اند، زمانه‌ای که آمارهای رسمی از زندگی دست‌کم شش میلیون و ۲۰۰ هزار نفر در بیش از ۵۸ هزار هکتار فضای حاشیه‌ای حکایت دارد.

گزارش ۲

هنجارشکنی در مترو؛ چه‌کسی پاسخگوست؟

خانم‌ها از حراست مترو می‌خواهند مانع ورود آقایان به واگن‌های ویژه آنها شود

کبری فرشچی
گروه جامعه

با صدای کش‌دار ترمز مترو در ایستگاه می‌ایستد. صدای بلندگوی مترو در سالن پخش می‌شود «یک‌ونیم واگن ابتدا و انتهای قطار ویژه بانوان و ورود آقایان به این بخش ممنوع است». با وجود این و با آن‌که صدای خانمی که در بلندگو این جمله را تکرار می‌کند، کاملا واضح شنیده می‌شود انگار برخی از آقایان گوش‌شان به این حرف‌ها بدهکار نیست و سرشان را پایین می‌اندازند و وارد واگن خانم‌ها می‌شوند. اتفاقی که با عنایت به شلوغی مترو و تراکم جمعیت برای اکثر خانم‌هایی که مترو سوار هستند خوشایند نیست و آنها را آزار می‌دهد. نکته قابل توجه اینجاست که حراست مترو هم چندان کاری به کار این آقایان متخلف ندارد و اجازه می‌دهند تا آنها سوار واگن بانوان شوند.

در هر رام قطار مترو یک‌ونیم واگن ابتدایی و یک‌ونیم واگن انتهایی یعنی در مجموع سه واگن از هفت واگن قطار به بانوان اختصاص دارد. بقیه واگن‌ها اما واگن‌های «عمومی» هستند که هم خانم‌ها و هم آقایان اجازه استفاده از آنها را دارند. با وجود این برخی از آقایان اصرار دارند در یک‌ونیم واگن ابتدا و انتهای قطار که مخصوص بانوان است سوار مترو شوند و وقتی هم با اعتراض آنها مواجه می‌شوند، می‌گویند: «مگر شما در بخش آقایان سوار نمی‌شوید؟ ما هم می‌خواهیم سوار بخش ویژه بانوان شویم!»

این در حالی است که طبق اعلام روابط عمومی شرکت مترو تهران واگنی تحت عنوان واگن آقایان وجود ندارد و به‌جز همان یک و نیم واگن ابتدایی انتهای مترو، بقیه واگن‌ها برای استفاده هم خانم‌ها و هم آقایان است.

اواخر مرداد ماه بود که در پی شکایت و پیگیری شهروندان خانم، بابت سلب آزادی و حقوق شهروندی‌شان با حضور آقایان در واگن‌های ویژه خانم‌ها در مترو، مدیرعامل شرکت بهره‌برداری متروی تهران این کار را هنجارشکنی خوانده و گفته بود: «من و همکارانم در امور ایستگاهی به‌جد با هنجارشکنی برخی آقایان و ورود به داخل واگن بانوان مخالف بوده و روزانه با این مسأله درگیر هستیم، چراکه بخش قابل‌توجهی از شکایات بانوان در مترو مربوط به مسأله ورود آقایان و دستفروشان به واگن مخصوص آنها می‌شود.»

یک هنجارشکنی

به گفته وی، شرکت بهره‌برداری مترو هم در این زمینه برنامه‌هایی دارد؛ شایسته اصل تاکید کرده بود: «البته لازم است از ایجاد فضای ملتهب و متشنج اجتماعی دور باشیم و از طریق فرهنگ‌سازی اقدام کنیم و با برنامه‌های ایجابی، فراوانی ورود آقایان به داخل واگن‌های بانوان را کاهش دهیم. همچنین پلیس به‌عنوان ضابط عام می‌تواند و موظف است در این خصوص ورود داشته باشد.»

با تمام اینها و با وجود آن‌که چند وقتی در برخی ایستگاه‌ها ماموران حراست مترو مانع از ورود آقایان به واگن خانم‌ها می‌شدند اما حالا نه از مامور حراست خبری هست و نه از فرهنگ‌سازی برای ممانعت از ورود آقایان به واگن خانم‌ها!

رعایت نکردن این موضوع از سوی برخی آقایان و سوار شدن آنها در واگن‌های مخصوص خانم‌ها، خیلی چالش‌برانگیز شده و موجب مزاحمت برای خانم‌هاست. این مسأله به‌خصوص طی یکی‌دو ماه اخیر نسبت به گذشته رشد بیشتری داشته و بسیاری از آقایانی که سوار واگن خانم‌ها می‌شوند این کار را آگاهانه انجام می‌دهند نه از روی ناآگاهی یا سوار شدن مترو پیش از رفتن از ایستگاه.

سلب آزادی زنان

محجبه و کم‌حجاب فرقی نمی‌کند؛ تقریبا همه خانم‌ها از این‌که آقایان در مترو در بخش ویژه خانم‌ها سوار می‌شوند گلایه دارند و به آنها معترضند. تازه مسأله فقط سوارشدن در بخش خانم‌ها نیست بلکه خیلی وقت‌ها شاهد آن هستیم که در حالی که خانم‌ها در قسمت مخصوص خودشان سرپا ایستاده‌اند، آقایان صندلی مترو را اشغال کرده‌اند و اصلا به روی خودشان هم نمی‌آورند که این بخش از مترو مخصوص خانم‌هاست! همین مسأله هم گاهی وقت‌ها موجب تنش‌ها و تضادهایی بین مسافران خانم و آقا در مترو می‌شود و برخی از خانم‌ها به این رفتار آقایان در سوار شدن در بخش خانم‌ها و نشستن روی صندلی‌ها در حالی که خانم‌ها سرپا ایستاده‌اند اعتراض دارند.

این مسأله در حالی است که جدای از تذکر خود شهروندان به یکدیگر، حراست مترو وظیفه دارد از چنین موضوعی پیشگیری کند و مانع از آن شود که آقایان در بخش ویژه خانم‌ها سوار مترو شوند. اتفاقی که قبلا گاهی وقت‌ها در بعضی از ایستگاه‌ها مانند ایستگاه تئاترشهر یا دروازه‌دولت شاهد آن بودیم و مامور حراست مانع از ورود آقایان به بخش خانم‌ها می‌شد اما مدتی است حراست مترو هم رسیدگی به این موضوع را رها کرده و اصلا ماموری در ایستگاه حضور ندارد تا بخواهد از ورود آقایان به واگن‌های مخصوص خانم‌ها جلوگیری کند. اگر هم حضور داشته باشد، کناری ایستاده و نظاره‌گر سوار شدن آقایان در واگن‌های مخصوص خانم‌هاست.

مکث

مسئولیت مترو برای برقراری نظم و امنیت

ورود آقایان به واگن خانم‌ها به‌خصوص در ساعت‌های شلوغ روز و در خطوط پرتردد مترو، برای اغلب خانم‌ها خوشایند نیست و در عمل آزادی و آرامش روانی آنها را سلب می‌کند. این اتفاق از سوی کسانی رخ می‌دهد که مدعی آزادی در رفتار هستند اما خودشان چنین رفتار آزادمنشانه‌ای ندارند و با رفتار خودخواهانه، موجب آزار دیگران می‌شوند. در چنین شرایطی لازم است مسئولان و مدیران مترو این خواسته و مطالبه شهروندان خانم را جدی‌تر بگیرند و برای برقراری نظم و امنیت روانی مسافران خانم، مانع از ورود آقایان به واگن خانم‌ها شوند.

حق با شماست

پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰ - تلفن گویا: ۰۲۱-۲۳۰۰۴۴۴۴

#حمایت- بورس
طیبی از تهران:
۱۰ بند حمایت از بازار سرمایه به جز بیمه کردن سهام‌ها به فراموشی سپرده شد. چرا فقط چند روزی از این بازار حمایت شد؟

#زمان- چراغ- راهنمایی
صابونی از تهران:
زمان سبز بودن چراغ راهنمایی تقاطع بلوار میرداماد به خیابان شریعتی بسیار کم است و این موضوع باعث افزایش ترافیک تا پل میرداماد شده است.

#واردات- خودرو
قدیمی از تهران:
فصل پاییز نیز رو به اتمام است و هنوز خبری از واردات خودرو برای کنترل قیمت‌ها در بازار نیست. چرا مسئولان محترم در واردات تعلل می‌کنند؟

#آلودگی_هوا
اکبری از تهران:
علت اصلی آلودگی هوا، خودروهای فرسوده و بنزین بی‌کیفیت است؛ این درحالی است که بار اصلی آلودگی هوا را مردم با سلامتی‌شان به دوش می‌کشند.

#افزایش- یارانه
طیار از بابل:
با توجه به گرانی مجدد کالاهای اساسی و افزایش نرخ ارز، چرا دولت محترم یارانه نقدی شهروندان را افزایش نمی‌دهد؟

#مدرسه- شوفاژ
جمعی از والدین:
مدیر مدرسه فرزندان ما در خیابان جعفری شهر صومعه‌سرا، شوفاژها را روشن نمی‌کند و شرط به‌راه انداختن آنها را پرداخت ۱۰۰ هزار تومان توسط هر دانش‌آموز اعلام کرده است. چرا در این هوای سرد باید چنین رفتاری با دانش‌آموزان داشته باشند؟

دانشگاه

در گفت‌وگو با «جام جم» مطرح شد:

عزم وزارت علوم برای اصلاح زیرساخت‌های فرهنگی

معاون وزیر علوم، تحقیقات و فناوری با اشاره به عزم جدی این وزارتخانه برای توسعه برنامه‌های فرهنگی در دانشگاه‌ها، اصلاح زیرساخت‌های فرهنگی را شرط ضروری برای توسعه کشور در همه بخش‌ها معرفی کرد. به گزارش جام‌جم، عبدالحسین کلانتری با تاکید بر این که اصلاح زیرساخت‌های فرهنگی و تربیتی دانشجویان جزو برنامه‌های اصلی وزارتخانه است، تاکید کرد که وظیفه دانشجو فقط علم‌آموزی نیست بلکه فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی عنصر اصلی حیات دانشجویی را شکل می‌دهد.

وی ماحصل عملکرد و تلاش دانشجویان را زیست دانشجویی نامید و افزود: آنچه دانشجو با تلاش و سختکوشی خود می‌سازد، زیست دانشجویی است. زیست دانشجویی در بطن فرهنگی - اجتماعی و در قالب مشارکت در برنامه‌های مختلف فرهنگی و ایفای مسئولیت‌های اجتماعی محقق می‌شود. معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم در توصیف نقش و اهمیت فرهنگ گفت: هدف ما ایجاد تراز جدیدی در حوزه برنامه‌های فرهنگی است چراکه اعتقاد داریم آموزش، پژوهش و علم‌آموزی بدون فرهنگ معنا ندارد. در مقیاس کلان‌تر هم هر برنامه‌ای در حوزه توسعه کشور چه در بعد داخلی و چه در بعد بین‌المللی در ساحت فرهنگ معنا پیدا می‌کند و قوام می‌یابد؛ از این‌رو، بی‌توجهی یا کم‌توجهی به حوزه فرهنگ، برنامه‌های کلان کشور در سطوح مختلف را ناپایدار و غیراثربخش می‌کند.

کلانتری با اشاره به گسترش زیست مجازی بین جوانان ادامه داد: برنامه‌هایی که وزارت علوم طراحی کرده بسیار جامع است و همه ابعاد زندگی دانشجویان از جمله زیست مجازی را در بر خواهد گرفت، چراکه امروز به‌واسطه گسترش اینترنت و فضای مجازی در زندگی مردم به‌خصوص جوانان، زیست مجازی نیز به بعد مهمی از زندگی دانشجویان کشور تبدیل شده است.

به گفته وی اگر خواستار اثرگذاری درست و بهینه بر زیست دانشجویی هستیم باید برنامه‌های کارآمد و جذابی را در حوزه مجازی طراحی کنیم.